

L'Um Hassan és morta.

He vist la gent córrer esperitada pels carrerons del camp de refugiats, he sentit les seves veus ploroses. Sortien de les cases, s'ajupien per recollir les llàgrimes, corrien.

Ha mort la Nabila, la dona d'en Muhàmmad Al-Qassimi, la nostra mare. Mare, li dèiem. Al camp de Xatila, criatura que naixia, criatura que queia de les entranyes de la mare a les mans de l'Um Hassan.

Jo també vaig caure a les seves mans i he corregut el dia de la seva mort.

L'Um Hassan havia vingut d'Al-Kuaikat, el seu poble a la Galilea, i es va convertir en l'única llevadora del camp de Xatila. Era una dona sense edat, sense fills. La vaig conèixer ja vella, amb les espatlles carregades, la cara blanca i cantelluda plena d'arrugues, amb uns ulls grossos i brillants i un mocador blanc que li cobria els cabells blancs.

La seva veïna, la Sanà, la dona d'en Karim Al-Jaixi, el venedor de *kenafa*, explica que l'Um Hassan l'havia visitat la nit abans per fer-li saber que la mort se li acostava.

“Filla, n’he sentit la veu. Parla fluixet, la mort, xiuxiueja.”

L'Um Hassan parlava amb el seu deix mig beduí i explicava a la Sanà que havia sentit la crida de la mort.

“Ha estat a punta de dia que l’he sentida i m’ha dit que ho tinguéss tot enllestit.”

La Nabila Um Hassan va dir a la Sanà com desitjava de ser amortal·lada.

“Em va agafar de la maneta —deia la Sanà— i em va dur a casa seva, va obrir l’armari de fusta fosca i em va ensenyar la mortalla de seda blanca. Compliré amb el ritual de l’ablució abans d’anar a dormir, em va dir, i moriré en estat de puresa i vull que siguis tu i només tu que s’encarregui de rentar-me.”

L’Um Hassan és morta.

Tothom sabia que el matí del 20 de novembre del 1995 la Nabila Bint Fàtima s’havia de trobar amb la mort.

La gent es va despertar i va esperar. Ningú gosava anar a casa seva i trobar-la morta. L’Um Hassan havia avisat tothom i tothom la va creure.

Jo he sigut l’únic sorprès.

Et vaig fer companyia fins a les onze de la nit. Després, quan vaig ser a la meua habitació, em vaig adormir d’esgotament. Era de nit al campament. Ningú me’n va dir res.

I prou que ho sabia tothom.

Tothom se’n refiava, de l’Um Hassan, perquè sempre deia la veritat. Va ser l’única que va plorar el matí del 5 de juny del 1967. La gent ballava pels carrers disposada a tornar tot d’una a Palestina. Ella, en canvi, plorava. Si es topava algú, li deia que havia decidit vestir-se de dol. Se’n fumien, i tant! I deien que no hi tocava. Durant els sis dies llarguíssims de la guerra no va obrir les finestres de casa seva. El setè dia va haver de ser ella qui sortís a eixugar les llàgrimes dels refugiats. Ja ho sabia, anava dient, ja ho sabia que Palestina no havia de tornar fins que no fóssim tots morts.

Amb els anys, l’Um Hassan havia enterrat tots quatre fills l’un darrere l’altre. Tornaven damunt d’una post de fusta amb la roba

xopa de sang. Només li havia quedat un fill que es deia Naji i vivia a Amèrica. De fet, no era fill seu, però sempre l'havia tractat com si ho fos. El va recollir de sota una olivera, al camí que va d'Al-Kabiri a Tarxiha. El va criar amb els seus pits eixuts fins que en arribar al Líban, al poble de Canà, el va tornar a sa mare.

Avui l'Um Hassan s'ha mort.

Ningú tenia prou coratge per entrar a casa seva. Una vintena de dones s'havien aplegat davant de la porta. Esperaven. Finalment ha aparegut la Sanà i ha trucat. Ningú no contestava, ha obert la porta i ha anat de dret a l'habitació. L'Um Hassan dormia amb el cap cobert amb un mocador blanc. La Sanà s'hi ha acostat i li ha tocat l'espatlla. La fredor del cos li ha passat a les mans i no s'ha pogut estar de xisclar. Les dones que s'esperaven a la porta han entrat d'una revolada plorant i tothom s'ha posat a córrer d'un cantó a l'altre.

Hauria volgut ser un més dels que corrien, entrar a casa seva, veure l'Um Hassan adormida per sempre més damunt del llit i flairar l'olor d'olives que es desprenia de cada racó de la seva caseta.

Però no he plorat.

Fa tres mesos que em sento incapaç de cap emoció. Només ell, l'home abatut damunt del llit, em recorda que hi ha coses que em poden fer estremir. Fa tres mesos que jeu clavat en aquest llit de l'Hospital Galilea on treballa de metge, o, més ben dit, on faig veure que soc metge. M'assec a la seva vora i ho intento. ¿Ès viu o mort? No sé si l'ajudo o el faig patir més. ¿L'estimo o l'odio? ¿Parlo o l'escolto?

Fa tres mesos que m'estic a la seva habitació.

I avui l'Um Hassan s'ha mort. M'agradaria que ho sabés, però no m'escolta. M'agradaria que m'acompanyés al funeral, però no es desperta.

Diuen que està en coma.

Una explosió al cervell. Danys irreparables. Un home desfet que jeu davant meu. Aquí m'estic sense saber què fer. Només intento que no es podreixi en vida perquè estic segur que no és mort, que només dorm.

¿Quina diferència hi deu haver entre una cosa i l'altra?

Potser l'Um Hassan l'encertava quan deia que un home adormit és el mateix que un home mort. Quan dormim, l'esperit abandona el cos i no hi torna fins que no ens despertem. En canvi l'esperit d'un mort se'n va per no tornar més. ¿On és l'esperit d'en Jonàs Ibrahim Sulaiman Al-Assadi? ¿Ha fugit lluny? ¿O sobrevola l'habitació de l'hospital suplicant-me que no em mogui d'on soc perquè dorm entre tenebres i el silenci li fa por?

De debò que no ho sé.

Quan l'Um Hassan va visitar en Jonàs per primer cop, em va dir que patia i que es trobava en uns llimbs diferents dels nostres.

“¿Què hauria de fer?”, li vaig preguntar.

“El que ell et demani de fer”, va ser la resposta.

“Però si no parla!”

“Oh, i tant que parla! Bé que n'has de sentir la veu.”

No, no la sento pas. Ho ben juro que no la sento, però m'assec encarcerat en aquesta cadira i xerro i xerro i xerro.

Mana, ¿què vols que faci?

Des d'aquí, assegut vora teu, puc sentir els plors dels que passen per davant de la finestra de la teva habitació. ¿Els sents, tu?

Tothom plora. ¿Per què no plores, tu?

Esperàvem l'ocasió d'alliberar les llàgrimes captives. A l'últim, l'amagatall on s'ocultaven ha esclatat. L'Um Hassan ho ha aconseguit. ¿Per què no et despertes? ¿Per què no plores?